

Seria de autor

•

ION DRUȚĂ

Ion DRUȚĂ (3 septembrie 1928, comuna Horodiște, fostul județ Soroca, azi în raionul Dondușeni – 28 septembrie 2023, Moscova). Cele dintâi povestiri îi sunt publicate la începutul anilor '50. Primul volum de schițe și nuvele, *La noi în sat*, vede lumina zilei în 1953, fiind urmat de alte povestiri, apoi de romanul *Frunze de dor* (scris în 1955, publicat în 1957). Colaborează la ziarele *Țăranul sovietic*, *Moldova socialistă* și la revista *Femeia Moldovei*. Absolvă Cursurile Superioare de Literatură de pe lângă Institutul de Literatură „A. M. Gorki” al Uniunii Scriitorilor din URSS (1957). Criticile distrugătoare din partea oficialităților comuniste din RSS Moldovenească vizând scrierile sale, mai ales romanul *Povara bunătății noastre* (1963, prima parte, *Balade din câmpie*, integral, *Povara bunătății noastre*, 1970), precum și filmul *Ultima lună de toamnă*, îl fac pe autor să se stabilească la Moscova (1959). Ca dramaturg, este autorul unui șir de piese montate cu succes atât în RSSM, cât și pe scenele multor teatre din fosta URSS și din străinătate: *Casa mare* (1961), *Doina* (1968), *Păsările tinereții noastre* (1971), *Horia* (1973), *Frumos și sfânt (Sfânta sfintelor)*; 1974), *Cervus divinus* (1975), *Apostolul Pavel* (1996) și multe altele.

În 1967 i se decernează Premiul de Stat al RSS Moldovenești pentru novela *Ultima lună de toamnă* și romanul *Balade din câmpie*. Scriitor bilingv, publică la Moscova în limba rusă mai multe volume de proză, eseistică și dramaturgie. Deține titlurile de Scriitor al Poporului (1988), membru de onoare al Academiei Române (1990) și membru titular al Academiei de Științe a Republicii Moldova (1992). Laureat al Premiului de Stat al Republicii Moldova în domeniul literaturii (2008) și al Premiului Constantin Brâncoveanu, secțiunea Literatură (2014).

Opera sa include, de asemenea, romanele *Clopotnița* (1972), *Biserica Albă* (1983) și volumul *Grădina Domnului. Eseuri, balade, amintiri 1951-2017* (2017), *Despărțirea apelor* (2020), *Daciada. Baladă arhetipală* (2022).

„Un duh al plecării, al înstrăinării de această lume se resimte cu intensitate în novela *Ultima lună de toamnă*, inclusă de autor într-o ediție recentă între *Balade* și *Povară*. Dar intuiția i-a dictat lui Ion Druță deja în prima parte a romanului semnalarea unei rupturi ontologice. *Onache Cărăbuș are doi băieți și o fată. Băieții nu au nici măcar nume. La ce le trebuie nume, dacă nu au viitor?..*”

Andrei ȚURCANU

ION
DRUȚĂ

Povara bunătății
noastre

ROMAN

Ediția a VIII-a

CARTIER POPULAR

CARTIER

Editura Cartier, SRL, str. București, nr. 68, Chișinău, MD2012.
Tel./fax: 022 20 34 91, tel.: 022 24 01 95. E-mail: vanzari@cartier.md
Editura Codex 2000, SRL, Strada Toamnei, nr. 24, sectorul 2, București.
Tel./fax: (021) 210 80 51. E-mail: codex@cartier.ro

cartier.ro

cartier.md

*Cărțile CARTIER pot fi procurate online pe cartier.ro & cartier.md
și în toate librăriile bune din România și Republica Moldova.*

Cartier eBooks pot fi procurate pe eBooks și pe cartier.ro & cartier.md

LIBRĂRIILE CARTIER

Librăria din Centru, bd. Ștefan cel Mare, nr. 126, Chișinău.

Tel./fax: 022 21 42 03. E-mail: librariadincentru@cartier.md

Librăria din Hol, str. București, nr. 68, Chișinău.

Tel./fax: 022 24 10 00. E-mail: librariadinhol@cartier.md

Colecția *Cartier popular* este coordonată de Gheorghe Erizanu

Editor: Gheorghe Erizanu

Lector: Dorin Onofrei

Coperta seriei: Vitalie Coroban

Coperta: Vitalie Coroban

Design/tehnoredactare: Marina Darii

Prepress: Editura Cartier

Tipărită la Combinatul Poligrafic

Ion Druță

POVARA BUNĂȚĂȚII NOASTRE

Ediția a VIII-a, noiembrie 2023

Cartea întâi *Balade din câmpie* din dilogia *Povara bunățătăii noastre*

a apărut într-o primă ediție în 1963, la Editura Cartea Moldovenească, Chișinău.

Ediția întâi a nuvelei *Ultima lună de toamnă* a apărut în culegerea *Piept la piept*, în 1964, la Editura Cartea Moldovenească, Chișinău. Ediția întâi a dilogiei *Povara bunățătăii noastre* a apărut la Editura Cartea Moldovenească, în 1970, după apariția acesteia în traducere rusă,

în biblioteca *Drujba narodov* a Casei Editoriale „Izvestia”, Moscova, în 1968, și la Editura „Molodaia Gvardia” din Moscova, în 1969.

© 2023, 2012, Editura Cartier pentru prezenta ediție. Toate drepturile rezervate.

Cărțile Cartier sunt disponibile în limita stocului și a bunului de difuzare.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Druță, Ion.

Povara bunățătăii noastre: Roman/ Ion Druță; coperta: Vitalie Coroban. –

Ed. a 8-a. – [Chișinău]: [Cartier], 2023 (Combinatul Poligrafic). – 606, [2] p. – (Cartier popular/colecție coordonată de Gheorghe Erizanu, ISBN 978-9975-79-891-4)

(Seria de autor. Ion Druță, ISBN 978-9975-86-039-0). [3000] ex.

ISBN 978-9975-86-715-3.

821.135.1(478)-31

D 85

Iarna amintirilor

Nu putem ieși din groapa în care-am nimerit, pentru că nu avem de ce ne prinde. Ni s-au tăiat rădăcinile. Pe cele mai vâjnoase ni le-au tăiat streinii, pe celelalte noi înșine, iar firișoarele ce-au mai rămas s-au uscat de la sine, anii fiind deosebit de secetoși.

Din vorbele unui bătrân

Din tot ce mi-a fost dat să scriu, acest roman a fost cartea cea mai persecutată, cea mai prigonită, cea mai nedreptățită. De la apariția primelor capitole, cum au luat-o din urmă, cei mari și tari n-au mai lăsat-o să răsuflă ani și ani de zile. Tocmai pentru asta, „Povara bunătății noastre” a fost scrisă aproape zece ani, înfiripându-se fragmentar, bucată cu bucată. Tocmai pentru asta, după cum au observat criticii, romanul, pe parcurs, și-a tot schimbat albia, simbolurile, structura. Tocmai pentru asta, locul de naștere al romanului a fost și Moldova, și Rusia, și Munții Caucaz, și țărmul Balticei. Tocmai pentru asta, Onache Cărăbuș, care-și începuse văleatul în limba maternă, mai apoi a vorbit în limba rusă, în letonă, în multe alte limbi, pentru a se putea întoarce acasă.

Tocmai pentru asta, textul romanului deseori diferă de la ediție la ediție, de la editură la editură, de la țară la țară. Dezgheț, îngheț și iar dezgheț. Fiece perioadă își avea posibilitățile sale de exprimare, fiecă editură își avea redactorii săi, șefi cu foarfece prin buzunare, cenzori la care nu se putea ajunge. Tocmai pentru asta, romanul a fost deseori în centrul bătăliilor politice, fiind criticat vehement, condamnat la plenele de

partid și retras de prin biblioteci. Însuși autorul ani întregi oscila de la un erou național până la un dușman de clasă, de la un scriitor al poporului până la un trădător de neam.

A scrie înseamnă a da viață, și eu m-am simțit deseori oarecum vinovat față de Onache Cărăbuș, față de Ciutura, față de Câmpia Sorociei. Firește, fiecare face doar atât cât poate – creatorul însă e obligat de soartă să facă ceva mai mult. Sentimentul de vinovăție mă urmărea ca un blestem, drept care visul meu de ani de zile era să-mi aleg o iarnă, pentru că iarna învie amintirile în mod deosebit, să mă așez la masa de scris și, de la prima zăpadă până la apele de primăvară, încetișor, pagină cu pagină, rând cu rând, bob cu bob, să mai văd o dată ce-a fost acolo în Ciutura ceea. Să mai culeg o dată viața lui Onache Cărăbuș, zi cu zi și an cu an, să mai trec o dată prin Câmpia Sorociei, astfel ca să pot lăsa cititorului această carte eliberată de febra prigonirilor și defăimărilor organizate prin care dat i-a fost să treacă.

Slavă Domnului, am ajuns și la iarna mult visată. De prin postul Crăciunului, cum a căzut prima zăpadă aici, la Moscova, și până acum, în ajunul Învierii, când a început a se desprimăvăra, am fost împreună cu toți ai mei – cu Onache Cărăbuș, cu Ciutura, cu Câmpia Sorociei. Și-a fost o iarnă lungă, grea, apăsătoare, cu zăpezi cât casa, numai bună pentru a te retrage în lumea celor de mult trecute.

Astfel, pot zice că a fost și una din cele mai binecuvântate, una din cele mai luminoase ierni în viața mea.

Deie Domnul să ajungă lumina și binecuvântarea acestei ierni și la mult încercatul, mult răbdătorul meu cititor.

*Cu bine
Ion Druță
Aprilie 2005, Moscova*

Balade din câmpie

Roman

Capitolul I

Minunea cerească

Ningea. Peste Câmpia Sorociei ningea încet, domol, agale, și venea potopul cea alb de sus nu ca o ninsoare oarecare, ci ca o mare binefacere cerească. Fulgi mășcați și blânzi cădeau nu atât pe pământ, cât pe sireacul suflet omenesc, pentru a-l mai mângâia, pentru a-l mai îmbărbăta oarecum.

„Elei, Doamne, d-apoi cine și-o mai fi adus aminte și de noi?!”, se mirau țăranii, iar în vreme ce stăteau ei de se mirau, de sus cernea cu fulgi pletoși, frumoși și albi. De vânt – nici pomeneală. Iese lumea de se miră și sus în deal, și jos în vale, iar din cer tot coboară, legănându-se a jale, legănându-se a dor, fulgi aleși, numai unul și unul.

O zi întreagă s-a mirat lumea, o zi întreagă a tot nins, ș-a fost o zi, cum nu s-a mai aflat.

— Așa ninsoare mai rar, ziceau bătrânii, așa ninsoare îți vine o dată în viață, atunci când îți vine...

Sufletul tresaltă, sufletul caută în fel și chip să se dumească – de unde atâta curățenie, de unde atâta seninătate și voie bună? Crăciunurile au trecut demult – și cel pe nou, și cel pe vechi, dar, pentru că unica și marea minune a iernii rămânea tot ea, sărbătoarea Nașterii Domnului, oamenii și-au zis: „Măi, s-o întors Crăciunul!”

Drept care întreaga Câmpie a Sorociei, cu văile și dealurile sale, cu satele și cătunele de pretutindeni, îngâna în sine a ei o colindă pe care cerul i-o tot picura de sus fulg cu fulg, vers cu vers.

*Trei păstori se întâlniră,
Trei păstori...*

Frig – deloc. Era cald, era moloșag, peste sate – fum subțire cu iz de mămăligă, așa încât oamenii au lăsat cuptoarele și sobele, mai ieșind pe afară, și vraja acelei ninsori a început a trezi doruri cine știe de pe unde, vise cine știe de pe când.

Și tot ninge, ninge, ninge. Fulgi cumiți, îngândurați se lasă peste case, peste garduri, peste câmpuri, peste tot ceea ce putea fi, dar nu a fost, și, împreună cu această dumnezeiască ninsoare, oamenii încep a se simți așa, deodată, tam-nisam, fericiți. O mie de ani să fi tot nins, o mie de ani ar fi tot stat ei înmărmuriți acolo unde i-a prins ninsoarea, acolo unde i-a luminat Dumnezeu, dar, de, ce să-i faci?...

Trecătoare-s toate pe lumea asta, trecătoare a fost și ninsoarea. A ținut numai o singură zi. Mai spre sară, cerul s-a limpezit, dar, pentru că ninsoarea a fost mult prea mare, în lungul văilor ce șerpuiau domol dinspre Prut spre Nistru, prin văgăunile pe unde până mai nu demult satele se țineau mână de mână, acum zăcea omăt peste omăt.

Nici tu vale, nici tu deal, nici tu câmp, nici tu pădure, iar de prin locurile dosnice, pe unde de când lumea se cuibăreau satele, acum se înălțau doar cușme albe, spânzurate de cer cu câte-o ațișoară de fum, prinse de pământ cu câte-o creangă de vișinar, încălzite cu câte-un bob de lumină abia clipocind sub streășină.

— Stai că s-o întors nu numai Crăciunul. S-o întors și iarna...

Și-o fi zis într-un ceas rău, pentru că chiar în noaptea ceea s-a repezit de peste Nistru un pui de frig. Nu era el cine știe ce, frigul cela. Ba te apucă așa deodată, ba se domolește, și iar vine, și iar se trece. A tot ținut-o așa cu amăgeli până a prins omătul pojghiță subțire de gheață, hei, și apoi să vezi viscole, să vezi iarnă grea!

Furtuni de zăpadă, îmbrobodite în șaluri albe, veneau peste câmpie schelălăind și dănțuind care mai de care. Ș-au tot suflat pojghița ceea subțire de gheață, ce acoperea întreaga

câmpie, ș-au tot șlefuit-o până au făcut-o ca sticla, așa încât, dacă vântul smulgea din gireada cuiva o pănușă, o gonea de la Prut spre Nistru, apoi de la Nistru o întorcea 'napoi spre Prut și-o tot gonea încoace și încolo de-ți era mai mare mila.

— Să te ferească Dumnezeu de așa ceva, ziceau bătrânii, făcându-și cruce, pentru că, dacă o nevinovată pănușă trece printr-atâtea, ce i-o fi așteptând pe cei mulți și plini de păcate?!

Și iară o fi zis într-un ceas rău, pentru că nu trece multă vreme la mijloc și, într-o noapte, pe când crivățul gema și-și făcea de cap, urechea țaranului desprinde din fașa celor friguri urllet de fiară. Se strecurau urletele celea prin sticla ferestrelor, pe sub căptușeala ușilor, prin muțenia pereților de lut. Au început a bate câinii, vitele se frământau în grajduri, sforăind și mugind a groază, s-au trezit sugacii și-au prins a scânci prin leagănele lor.

Haitele însă, cum au luat câmpia de la o margine, au călcat-o sat cu sat, așa că nu mai era chip de scăpare. Goniți de foame și frig, lupii clănțăneau pe acoperișurile grajdurilor, se încăierau ei înde ei, se hârjoneau prin ogrăzi, pe după case, apoi, parcă împăcându-se, se făceau a se duce în drumul lor și, cum inima bietului țaran începea a-și veni la loc, dihania se apropie pe nesimțite de pragul casei și zgreaptăna cu gheara scândura ușii, așijderea unei pisici degerate ce se cere la cald.

— Ia măi nevoie!

Firește, se întâmpla și mai înainte să coboare iarna lupii de prin munți, și ei porneau valvârtej peste sate, dar oamenii, mai cu o furcă, mai cu o ghioagă, mai cu o sudalmă, de bine, de rău, își apărau avutul. Știau de undeva cam pe când aveau să năvălească haitele și ba uitau o furcă în tindă, ba o ghioagă în ungher, ba lăsau un început de ciudă să treacă de azi pe mâine.

Acum însă au fost luați pe neașteptate și nici tu furcă, nici tu ghioagă, nici tu sudalmă, așa ca să te prindă și să te scoată din casă. De vină era ninsoarea ceea nemaipomenită, care a

ținut o zi de dimineață până sara și a răscolit, bat-o pustia, sufletul oamenilor, făcându-i pe toți poeți, iar poetul, chiar de-ar porni să caute prin gospodărie furca, ghioaga ori bărdița, nu le va da de urmă cât veacul, pentru că, la urma urmei, ce-i trebuie unui poet furcă, ghioagă ori bărdiță?!

Ajunși stăpâni pe-o lume blândă, visătoare, lupii nu se mai puteau ogoi. Săreau peste gard dintr-o ogradă în alta, se cățarau pe suluri de zăpadă, smulgeau cu colții paie din streășină, se ițeau prin ochiurile ferestrelor rămase neînghețate să vadă câți or fi acolo în casă.

Ba chiar și atunci când, de bine, de rău, începea a se lumina de zi, ei nici gând să lase satele în pace. Abia după ce se făcea ziuă de-a binelea și oamenii ieșeau prin ogrăzi să adape vitele, să aducă în casă de foc, porneau și ei câne-cânește a ieși din sat, dar nu se duceau departe. Își alegeau o înălțătură de loc, de unde se vedea satul bine, își făceau culcuș în omăt și din culcușul cela cercetau casă cu casă, ogradă cu ogradă, fluturând din urechi la fiecă behăit, muget, covițait.

Arme de vânătoare satele nici n-au prea avut, iar cele pe care le aveau au fost confiscate de ureadnici când începuseră marile frământări țărănești. Rămași față în față cu soarta, bieții oameni căutau și ei să se descurce care cum putea. Unii își luau dobitocul în casă, alții, dimpotrivă, mâneau cu vitele-n grajd, iar un biet nuieleșean, căruia îi fătase tocmai scroafa în ajunul iernii, s-a văzut nevoit să-și petreacă nopțile în bordeiașul unde își ținea porcii.

Covițaitul neprihănit al purcelușilor aduna noapte de noapte ograda plină cu musafiri. Săracul om picura acolo într-un colțișor, ascultând noaptea întreagă cum turbă dihăniile, căutând să muște din ușa bordeiului.

Omul râdea de neputința lupilor, pentru că făcuse singur, cu mâna sa, o ușă trainică, de stejar, dar iată că într-o noapte dihăniile au izbutit să smulgă ușa cu țâțâni cu tot. Gospodarul, nedormit cum era, ațipise pe mănunchiul de paie pe care

ședea. L-a trezit valul de frig ce năvălise așa, deodată, și a zărit ca prin ceață o coadă și două labe coborând în bordei. Lupul, după cum se știe, intră la pradă cu coada nainte.

Buimăcit de somn, neavând nimic la îndemână, omul s-a prins cu amândouă mâinile de coada hoțului și a început a trage lupul în bordei. Văzând așa treabă, lupul s-a răzgândit să mai intre. O vreme au tras cât au putut – unul la vale, altul la deal.

În cele din urmă, lupul s-a rupt din mâinile omului și a fugit, lăsând în bordei coada cu rădăcină cu tot. A fost plătită coada ceea cum nu se mai poate de scump, căci peste câteva rânduri de case lupul a pierit, și-a tot zăcut acolo, pe-o margine de drum, până l-au cărat câinii pe la case.

La așa ceva lupii nu se așteptau și au pornit-o urlând peste sate, că se stingea focul în vatră. Rămase față în față cu destinul, satele se pierd rând pe rând în furtunile iernii, și casele se lasă la fundul omăturilor, și oamenii sărăcesc cu duhul, picurând gârboviți, neputincioși pe lângă vetre.

Frica – iată unul din dușmanii de căpătâi ai existenței umane. Frica îl macină, îl stinge, îl prostește pe om, și cel care până mai nu demult le înfrunta ușor pe toate, acum, deodată, începe a se lăsa pe tânjală. Că, ziceau cei deștepți și fricoși, dacă scris îți este s-o tragi, ai s-o tragi până la urmă.

Presentimentul declinului fatal se ține de noi de când ne știm pe lume. Și tot așa, casă cu casă, sat cu sat, fie ce-o fi, și-a zis Câmpia Sorociei. De ne este scris să pierim, vom pieri.

Dacă, firește, între timp nu se va isca o minune cerească...

* * *

Deci la o minune cerească râvneau țăranii și aveau drep-tate în felul lor, pentru că, dacă am sta așa, mai pe îndelete, să frunzărim istoria neamului, filă cu filă, veac după veac, am putea ușor observa că în vremurile grele, în vremurile de

răscruce, când părea că gata, ni se stinge făclia și nimic nu ne mai poate salva, deodată, nici că mai știi cum și de unde, se isca o minune cerească, și după minunea ceea, încetișor, pas cu pas, zi cu zi, încetul cu încetul...

Nu-i vorbă, se abăteau minunile prin Câmpia Sorociei rar de tot și veneau, de obicei, primăvara, vara sau toamna, cât era cald și drumurile se țineau bine, iar acum, pe frigurile iestea, când peste tot e numai viscol, ger și urlet de fiară, vor porni ele la drum, vor putea găsi o lume necăjită în potopurile iestea de omăt?!

Domnul însă a vrut să se mai facă o minune, și iată că într-o dimineață, o bătrânică din Satul Mare se pomenește că nu mai are cu ce face focul. Și s-a supărat atunci mătușa. S-a supărat pe sine însăși.

De altminteri, s-a observat mai de demult că frica se ține de om atâta vreme cât omul e sătul și soba e caldă, iar cum toate prind a se răci, omului nu-i mai pasă de nimic. Drept care mătușa și-a plesnit palmele deasupra capului, zicând:

— Aracan de mine și de mine, să tremur eu în casa me din pricina javrelor celea păclișite? Da și, m-o făcut mama în zodia iepurelui ca să mă tem și de umbra me?!

Hotărâte cum sunt ele, femeile, la bătrânețe, iese mătușica din casă, leagă belciugele la ușă cu o sfoară, ca să știe vecinele că, iaca, nu mai este stăpâna acasă și, ocărând, rușinând lupii în fel și chip, o ia prin Valea Căinarului spre pădure.

* * *

Împreună cu pădurea, mătușa a devenit și mai curajoasă. A adunat o legătură de vreascuri – nici prea mare, nici chiar mică, așa ca s-o poată ridica de jos când se va opri să se odihnească.

Gârbovită de ani, încovoiată de sarcină, mătușa, ca să nu fie nevoită a tot căuta drumul, se întorcea pe pârția pe care și-o

făcuse dimineciară, ducându-se la pădure. Și tot bodogănit de una-alta, ca să-și scurteze din drum, se pomenește deodată cu o dihanie spintecată zăcând de-a curmezișul părții.

Mai aburea, și sângele stropit pe omăt nu înghețase încă.

— Aracan de mine și de mine...

Mătușa lăsă legătura cu vreascuri jos pentru a-și face semnul crucii. Ceva mai la deal, de sub omăt se arătau rămășițele unei colibe dărâmate. Prinși de lumina zilei în drum spre pădure, lupii o fi dat de urmele babei și, fără a sta mult pe gânduri, s-au pus la pândă în cușma ceea de paie turtită.

Dar, cum stăteau ei acolo, lingându-se pe bot, un blestem a venit peste dânșii și i-a trăsнит așa, că le-a fost de-a scăpării. Bătălia de lângă rămășița ceea de colibă a fost una dintre cele mai crâncene. Jur-împrejur – omăt rupt cu labele și mestecat, de parcă ar fi trecut o herghelie de cai. Sânge în colibă, sânge pe după colibă, sânge picurat, depărtându-se în lungul văii, spre pădure, iar una din dihăanii, după cum s-a mai spus, a rămas pe veci să zacă la picioarele mătușii.

— Apoi, Dumnezeu s-o ierte, că eu mai mult așa, cu gura, iar încolo, n-am avut nimic cu dânșii...

Milostive și bune la inimă cum sunt femeile noastre, mătușa a iertat pe loc tot neamul lupilor, dar întâmplarea ca atare trebuia cât mai curând răspândită, căci, dacă vom sta să tănuim și lucrurile nemaipomenite care ni se întâmplă, ce rost ar mai avea viața pe lumea asta?!

Cutremurată de cele întâmplare, mătușa a aruncat legătura cu vreascuri în tindă, dar n-a mai avut când face focul. Dege-rată bocnă cum era, a cutreierat satul casă cu casă, înștiințând lumea că, iată, dat-a Domnul și li s-a venit de hac lupilor. A fost vai și amar de chelea lor, și nu că așa, pe ici, pe dincolo, da-i jupuiau de vii! S-or fi bătut ei cât s-or fi bătut, dacă unul n-a mai putut ține piept și amu zace spintecat, cu ochii sticliți de groază, cu botul plin de floace roșcate.

— Cum adică, floace roșcate?! Ai văzut tu lupi roșcați?

— Lupi roșcați n-am văzut, da lupoaica ce zace acolo, după sat, are botul plin cu miște roșcovane, îmi fac semnul crucii...

Miștele celea roșcate au pus la mare încurcătură întreaga câmpie. Mă rog, lumea visase la o minune, cerul minune le-a trimis, dar de când, mă rog, minunile poartă cojocel și încă unul cu miște roșcate?! Iar dacă nu a fost minune cerească la mijloc, atunci cine este el, apărătorul bătrânelor ce se întorc de la pădure cu sarcini de vreascuri în spate?!

Peste alte câteva zile, nu departe de Satul Mare a mai fost rănită o lupoaică, iar nu mult după aceea, pe iazul cel mare de lângă Boianca, alte trei fiare zăceau potolite pentru totdeauna.

Venea lume de pe lume să vadă cum zac lupii mestecați în omăt, cu blana zburlită, cu botul plin de miște roșcate.

— O fi ajuns rugăciunile noastre la Cel de Sus și Domnul i-a pedepsit, ziceau oamenii cu jumătate de gură, pentru că miștele celea îi puneau la mare încurcătură. Pentru că, la urma urmei, se încăierau lupii ceia cu cineva, smulgeau din cineva miștele celea roșcate, atunci când le suna ceasul!

* * *

Oricum, iară începuse a se însenina peste Câmpia Sorociei și, împreună cu acel albăstrel de primăvară, au început a se însenina și frunțile oamenilor. Da las', măi cumetre, că nu se mai prăpădește el lumea. Printr-atâtea am trecut și ne-am descurcat, da-va Domnul, ne vom descurca și de astă dată. Că lupul cela îi fioros mai mult noaptea, când i se aprind ochii ca două lumânări și el urlă cât ce poate, da când îl vezi ziua-n amiaza mare și te uiți bine la dânsul – ia, o javră ca toate javrele. Ridici de jos o vargă, un bulgăraș și să vezi cum prinde a-ți da din coadă.

— Ce bulgăraș, bre, care coadă, când îmblau dihăniile pe la case și rodeau din lemnul ușilor?!

— Hei, au ros ei cât au ros, dacă mai pe urmă, când li s-a venit lor de hac, când li s-a cerut să pună blana la bătaie...

— Cine le-a venit de hac?

Aici însă marii noștri atotștiutori, marii noștri viteji căutau să schimbe vorba, pentru că, oricum, nu atât ei, cât tainicul cela apărător al câmpiei le-a venit lupilor de hac, și, deci, să fim atenți cu meritele noastre, să nu ne întrecem cu măsura...

Pe de altă parte, o asemenea întâmplare nemaipomenită tot nu putea răsări orișiunde. Rugile noastre au ajuns la cer, asta o spunem să se știe peste tot, pentru că, dacă nu ne vom mai lăuda unii pe alții, de unde alta or afla copiii din ce neam viteaz și destoinic ne tragem?!

Și iară marii noștri făloși pornesc a vâsli printre pilde și tâlcuri, povestind cum s-au tâmplat toate, pe când cei mai tăcuți și mai plini de minte chibzuiau în sinea lor că o asemenea mare minune nu poate sfârși aici – ceva-ceva mai urma să se întâmple... Ei, și apoi, datina din bătrâni îi cere omului, atunci când i se face un bine, să-l mulțumească pe binefăcător și, deci, răbdare, oameni buni, răbdare...

A-i fi cuiva dator cu ceva fără să știi bine cui anume și cu ce îi ești dator, asta e una din cele mai grele încercări pentru țăran. Așa necărturari cum erau, sătenii din Câmpia Sorociei știau că binele ce ți se face trebuie răsplătit cât nu-i târziu, altminteri va mai trece o vreme, vei mai ajunge la o mare strămtoare, vei tot aștepta să-ți vină de undeva o mână de ajutor, dar, știindu-te gros de obraz, ajutorul cela poate să vină, dar poate și să nu mai vină.

* * *

Mai spre primăvară, când grijile pământului au început a-i coborî de pe cuptor pe marii cugetători ai sărăciei, doi nielușeni se întorceau într-o noapte de la Pământeni, de la

iarmaroc. Sau că avuseseră ceva de vândut, sau cumpăraseră, oricum, a fost acolo ceva la mijloc pentru care se cuvenea de băut un aldămaș, iar când se ajunge la un pahar de vin, omul nostru uită de toate. Abia când crâșmărița a ieșit să toarne gaz, nuielușenii și-au dat seama că e vremea de pornit spre casă.

Fiind noapte târzie, și ei, amețiți cum erau, ce și-o fi zis: s-o luăm, bre, pe de-a dreptul. Omăturile, de cum a întors-o spre primăvară, zăceau grele, îndesate, așa că piciorul nu se mai prăbușea la fiecare pas.

Drumul spre casă e unul din cele mai frumoase drumuri pe lume, și veneau cei doi cumătri veseli și binevoitori cum nu se mai poate. Vânt slăbuț, frig puțin, mai mult răcoare decât frig și, în tot lungul, în tot largul cerului – o lună plină cât un chip de fată mare.

*I-i-i-i, ș-am avut o cărărușă
Pân' la mândrulița-n ușă...*

De lupi uitaseră cu totul cei doi nuielușeni, și nu e lucru de mirare dacă ținem seama de faptul că vinul din crâșma de la marginea iarmarocului era un vin bun, des, de la codru. Se prea poate însă ca ei să nu fi uitat de lupi, dar, afumați cum erau, ce și-au zis: mama lor și răzmama!

Că, iaca, vremea e spre primăvară, și lupii ceia, oricât ar fi ei de hapsâni, odată și odată trebuie să-și găsească și ei o gagică, s-o tot poarte cu vorba de azi pe mâine, cum se obișnuiește, mă rog, printre lupi. Apoi, când i-o veni rândul să fete, s-o ajute să-și înjghebe colo un culcuș, că, de, așa e de când lumea...

* * *

Câmpuri albe, nesfârșite se tot desprind de sub geana zării. Și încă o vale, și încă un deal. Cerul ba urcă, ba coboară, luna bate din plin, topind noaptea până hăt-hăt. Un sat

adormit se arată în vale și așa adormit rămâne în urmă, un alt sat cu câteva ferestruici luminate se vede colo sub pădure și, oricât ar fi de târziu, dar iată că lumina celor două ferestre îi găsește în largul câmpurilor și le clipește, le clipește, vrea să le spună ceva...

Ș-au tot mers cei doi nuielușeni frumos și bine, mai cântând, mai pălăvrăgind de una-alta, iar când să iasă din Valea Cuboltei, se pomenesc cu trei perechi de lumânări aprinse pe-o muchie de deal. Peste fiecare pereche de lumânări – câte două urechiușe ațintite, iar ceva mai jos, dihăniile se lingeau pe bot la vederea marelui ospăț ce-i aștepta.

— Apu, măi cumătre, din valea asta nu mai ieșim noi, a zis nuielușeanul care avea o vârguță subțioară.

— Poate-om scăpa, a spus cel care nici vârguță n-avea.

Au stat de-au cugetat o vreme, după care nuielușenii au cercat a se preface că lor în cu totul altă parte le e drumul, dar las' că nici lupii nu erau proști. A urmat o joacă foarte răspândită printre copii – fac un pas oamenii, se mișcă din loc și lupii, se opresc oamenii, se opresc și lupii.

Nu, și-au zis, în cele din urmă, cei doi drumeți: dacă-i luăm așa, pe față, degeaba. Mai bine îi luăm cu viclenie. Și, tot strigând la dânșii, grozăvindu-se și făcându-se că vin asupra fiarelor, furau cu spinarea înapoi, cotilindu-se la vale, dar o asemenea șiretenie nu a mai plăcut lupilor.

S-au săltat și au pornit câteșitrei asupra lor.

— Doamne, scapă-ne, că altul n-are cine ne scăpa!...

Nuielușenii își făceau în mare grabă cruce, își luau iertăciune de la rude, de la vecini, de la cei de acasă, căci, pesemne, atâta a fost să fie al lor, dar stai-stai-stai...

Se pare că prea devreme au luat-o ei cu bocitul. Ceva li s-o fi năzărit lupilor, căci, de unde erau gata să se repeadă, prind a scurma omățul cu labele, hârâie fioros într-aiurea. Apoi au stat nemișcați, frunzărind cu botul vântulețul ce adia ușor din vale.

Mirosea a luptă grea, a luptă pe viață și pe moarte mirosea vântulețul ce venea din fundul văii. Lupii urlă, clănțănind a mare disperare, scormonesc omățul cu labele, însemnând locul unde-și vor îngropa dușmanii, dar toate erau în zadar...

De sub o poală de pădure, pe valea Cuboltei, venea încet și ostenit marele dușman al haitelor sălbatice. De departe părea mai mult o pată, o umbră, și venea umbra ceea oarecum abătută, întristată de marile urătenii ale acestei lumi.

Pe măsură ce se apropie, pata începe să semene ba cu un lup, ba cu un dulău voinic de munte, dar peste toate asemănările dăinuia ceva măreț, nepământesc.

Venea cu botul pe jos, citind urme cine mai știe ale cui. Grumaz voinic, călit în lupte, trup lung de vițel. Picioarele însă îi erau lungi și subțiri, ca de ogar, și din depărtare nici că se vedeau, lăsând o ciudată impresie că javra nu atât merge cât plutește peste câmpurile albe.

Atâta vreme cât luna bătea din plin, lighioana din lungul văii era de-un cărămiziu deschis, roșcat, dar cum luna dădea în nori, se întuneca și ea, ajungând aproape neagră. Odată cu culoarea blăunii, părea că i se schimbă și năravul. Tot grozăvindu-se și clănțănind, cei trei lupi, când au văzut că asta nu merge, au prins a da binevoitor din coadă, mă rog, atât cât le permitea demnitatea.

Dar – ți-ai găsit! Avea ce avea javra cu neamul lupilor, căci, cum pornea pe urma lor, soarta le și era pecetluită. Văzând cum vine și vine peste dânșii, lupii până la urmă au rupt-o fuguța spre pădure, dar, hei, de unde, că javra le-a luat-o înainte. Venea pe de-a dreptul, tăind deal și vale, venea ca o pedeapsă cerească, venea ca o săgeată de foc.

Să fi durat întreaga bătălie două-trei minute, nu mai mult. Un ghem de blănuri sure, încinse cu o curea roșcată, schelălăia, clănțănea, horcăia, cotilindu-se pe-o coastă de deal. Cum a ajuns ghemul în vale, totul a și sfârșit. O fiară a rămas să zacă pe omăt nemișcată, alte două, șchiopătând, se duceau ca din pușcă spre pădure.